VEJRUM BRO OG VEJRUMBRO KRO.

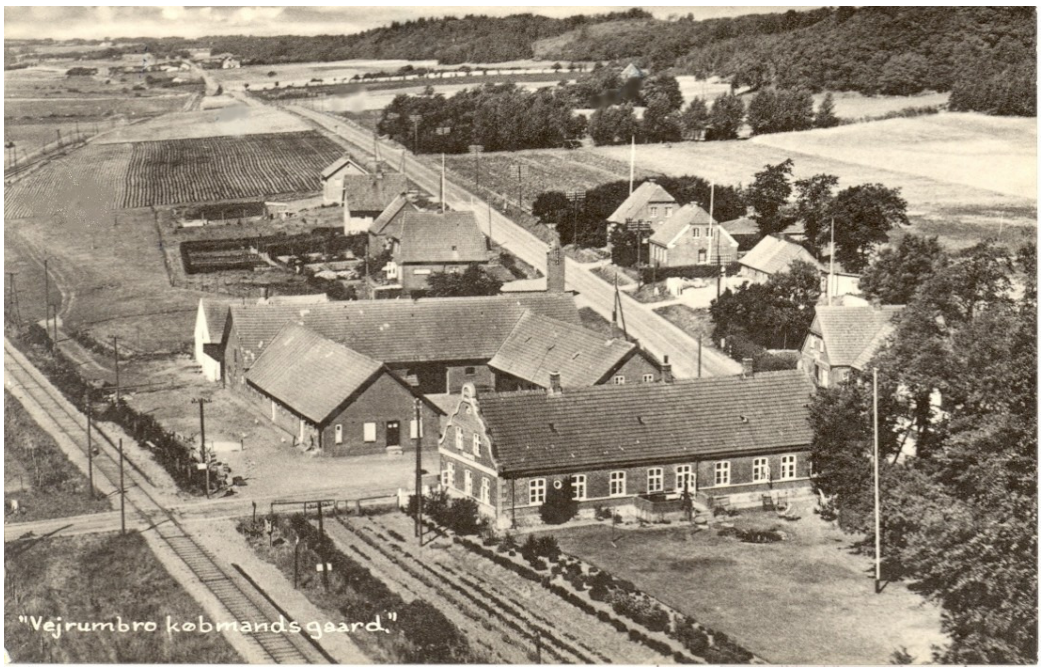

Når vi fortæller historien om en bys opståen ved en bro, er det på sin plads at sammenligne med stationsbyens opståen, hvor en by også vokser frem omkring et trafikknudepunkt.
I de sidste årtier af forrige århundrede og begyndelsen af dette opstod der pga. jernbaneanlæg en række nye byer. Sidste halvdel af det 19.åih.var vidne til en kraftig ekspansion, det være sig befolkningsvækst, Økonomisk fremgang på næsten alle områder, en stærkt forøget udnyttelse af de Økonomiske ressourcer, bl.a. i form af landvindingsarbejder: hedeopdyrkning, eng- og mosekultivering, mens industrialiseringen vinder frem i byerne. En vækst, der fortsatte med accelererende tempo til tiden mellem de to verdenskrige.
I tidligere tid var der andre årsager til en bys opståen eller vækst. En landsby voksede ofte frem i nærheden af en herregård, mens de større byer, købstæderne, opstod, hvor der var gode forbindelseslinjer - i mange tilfælde i nærheden af vand, fordi den væsentligste transport foregik af denne vej. Ved et vadested i Nørreådalen er Vejrum bro bygget, og i dens nærhed er der først opstået en kro og herefter en by.
Kroen og samfærdselsvejen - vand - eller landevej hører sammen. Mange steder i vort land er bro og kro naboer. Når rejsende skulle passere broen måtte de presses sammen, og det gav mulighed for krohold. I Nørreådalen var der ikke mange steder mulighed for at komme over åen, men ved Vejrum (og Skjern) var et naturligt vadested - sporene ses endnu den dag i dag ganske tydeligt. Det har haft stor betydning for samfærdselen i Middelsom og Sønderlyng herred. Desuden har der fra gammel tid været en færdselåre omtrent der, hvor nu Randers - Løvskal - Viborg-landevejen går.

VEJRUM BRO

Det er stadig et uopklaret spørgsmål, hvornår den første bro over Vejrum vadested er bygget; men på Niels Ebbesens tid har der været en bro på stedet. Da grev Gert, også kaldet den kullede greve, 1334 drog fra Randers med sin hær for at møde junker Otto, fulgte han Nørreådalen og havde planlagt at benytte vejen over Vejrum bro. Planerne ændredes dog, og i stedet tog han vejen over Brunshåb, hvor de to mødtes i det berømte Taphede slag.

I en strid om Ørum-Viskum-Vejrum pastorats størrelse og tiende i 1597 nævnes også Vejrum bro. Den opfattes som et skel mellem Middelsom og Sønderlyng herreder. Spørgsmålet er nu, om folkene fra Store Thorsager, Lille Thorsager, Fuglsang, Bromølle med flere, der rent geografisk er beliggende på den anden side af Vejrum bro, men som betalte brokorn til den, skal benytte kirken i Mammen eller kirken i Vejrum/Viskum.
En begrundelse for, at de skal søge Mammen kirke og således betale tiende til den, er, at de ikke kan komme til kirke i Viskum eller Vejrum uden, at de skal over Mammen bys grund og ejendom, og at de ofte ikke kan komme over Vejrum bro for is og vand.
Afslutningen bliver dog, at der ved domsafsigelsen, foretaget af Eske Broch til Estrup og Mouritz Stygge til Holbechgård samt kannikkerne i Viborg, at de i kirkelig henseende hører til Viskum og Vejrum.

Vi kan næsten med sikkerhed formode, at vejen og broen på dette tidspunkt og naturligvis også på grev Gerts tid har været af nødtørftig beskaffenhed. Ifølge vedtagne love var landets herremænd og bønder pligtige til at anlægge og vedligeholde veje samt sørge for broer. Dette påbud har de dog ikke været pligtopfyldende med at følge. Men Frederik d. II mfl. konger var interesseret i vejenes beskaffenhed, og desuden begyndte også privatmænd efter år 1600 at interessere sig for veje og broers tilstand - en interesse, der først og fremmest var af Økonomisk art, fordi der her var en måde at skaffe sig flere indtægter på. Vejrum bro var pga. sin beliggenhed omfattet med stor bevågenhed såvel fra kronens som fra flere herremænds side.
Kronen har således benyttet broen til forlening - det ses, at der samtidig har været flere, som enten gratis eller mod betaling har nydt godt af den kongelige gunst. De privilegerede broejere fandt ud af at gøre dette ejendomsforhold rentabelt ved at bortfæste broen og fiskeriet ved åen.
Vi må huske på, at samfundet var et helt andet - styreformen var anderledes. Landet regeredes fra 1663 af en enevældig konge, der suverænt traf beslutninger om landets styrelse, støttet af sine adelsmænd. Til gengæld privilegerede kongen disse med gavebreve på jord og fast ejendom på denne måde kom herremændene også til at tage vare på broerne rundt om i landet, og kongen fik uddelegeret nogle af kronens opgaver.

FÆSTEBREVE PÅ VEJRUM BRO

I året 1646 er der tinglyst tre fæstebreve vedrørende Vejrum bro og nok et i 1649. I alle tilfælde er det herremænd, der bortfæster broen, som de af den ene eller anden årsag har fået i forlening af kongen.

Jens Pedersen i Bjering og Søren Poulsen i- Sønder Tulstrup får den 27.jan.1646 fæstebrev på broen af Niels Krag til Trudsholm, hvad han er i stand til som ejer af Skjern gods.

l6.okt.samme år er det fru Kirsten Lützou, der ”haver stædt og fæstet Søren Poulsen i Tulstrup og hannem bevilget at må annamme og opbringe Brokorn af Vejrum Bro.” Betingelserne for fæstet fremgår også af fæstebrevet: "Og skal han derimod forpligtet være årligen igen samme Bro at forfærdige og ved magt holde hans Livstid og så længe han samme Bro i Fæste haver, så vejfarende Folk uden Fare og Skade komme derover.” Også fiskeriet ved Vejrum bro får Søren Poulsen ret til at benytte sig af. Af dokumentet fremgår endvidere, at der i hvert fald tidligere har været 2 fæstere nemlig Anders Sejersen og hans formand Jørgen Hansen.

Også Frands Lykke til Overgård har haft broen i forlening. I et fæstebrev af 1. nov. 1646 giver han Jens Pedersen i Bjering samt den i det forrige nævnte fæstebrev Søren Poulsen ret til at " opbringe og annamme brokornet samt bruge fiskeriet imod at holde broen vedlige.

Fra den 4.marts 1649 foreligger der et fæstebrev fra Chresten Seheel Jørgensen til Sostrup, men i dette er kun Søren Poulsen nævnt.

For fæstemålet skal betales 2 rigsdaler, som straks leveres til fogeden på Ulstrup og " dennes husbond da til regnskab at føre."

I 1682 d. 29.aug. har 8 tingsvidner holdt synsforretning over Vejrum bro.

Den er efter deres beskrivelse i en ringe stand. Grundvoldene ved begge ender af broen var brøstfældig, og den menes også at være det nedenunder," men det kunde vi ikke se for Vand og var nu nyligen slagen nogle Nagler og en Fjæl lagt paa samme Bro."

Der omtales også i denne synsforretning en nordbro - men den var ganske Ødelagt, så ingen kunne køre over den. Under den var vandløbet groet til.

For at tage dette syn stævnes Michel Nielsen i Bjering **på** Sønderlyngs herreds ting. Han må have været forpligtet til at varetage broens istandsættelse.

Få år senere finder vi i matriklen 1688 følgende beskrivelse af Vejrum bro:

Den er beliggende over ”Nøraae og støder enden af samme Bro på Vejrum Ejendom i Synder Lyng Herred og paa Mammen i Middelsom Herred."

Den tilhører på dette tidspunkt Chresten Seheel og general Arendorph, mens Thomas Micelsen af Bjering har den i fæste. Vedligeholdelsen af broen bliver der sørget for ved, at hver mand, der har heste og vogne i følgende 9 sogne, giver hver en skæppe byg.

I Sønderlyng herred drejer det sig om Ørum, Viskum, Vejrum og Tapdrup sogne, i Middelsom herred om Mammen, Bjering, Hjermind, Hjorthede og Lee. l alt udgør brokornet på dette tidspunkt 17 tdr. 6 skp. 3 fjr.

Broen er, fortælles der i beskrivelsen, bygget over tvende strømme/udflod af Nørreå. Den består af to broer, heraf udgør den sydligste 9 fag lavet af egetræ.

("baade kamme, pæle, bollene og ræketræerne."). Den nordligste bro er på 4 fag og netop opbygget.
Det bemærkes, at den ikke bliver brugt så meget, fordi strømmen her ofte gror sammen. Efter synet i 1682 er der således foregået en tydelig forbedring. Udgifterne til broernes reparation og vedligeholdelse opgøres her til ca. 6 tdr. byg pr. år.

I et kongeligt reskript af 28. sept. 1705 beordres, at: "Vasen ved Vejrum Bro af Bønderne i Middelsom Herred, hvis Kørsel derover falder, skal af disse istandsættes og fremdeles vedligeholdes efter en af Øvrigheden derover forfattet Inddeling."
Næste gang vi ved, der sker et "ejerskifte" med broen, er i 1731 d. 13. nov., hvor et skøde tilkendegiver, at handelsmand Peter Thomsen Bering, Randers af Henning Arhnstof til Storgård for 100 rigsdaler curant mønt overdrages 7/8 af Vejrum bro, som han har fået i arv efter Fre. Arhnstof til 0vergård. Om den sidste ottendedel foreligger der ingen oplysninger.

Vejrum Kro

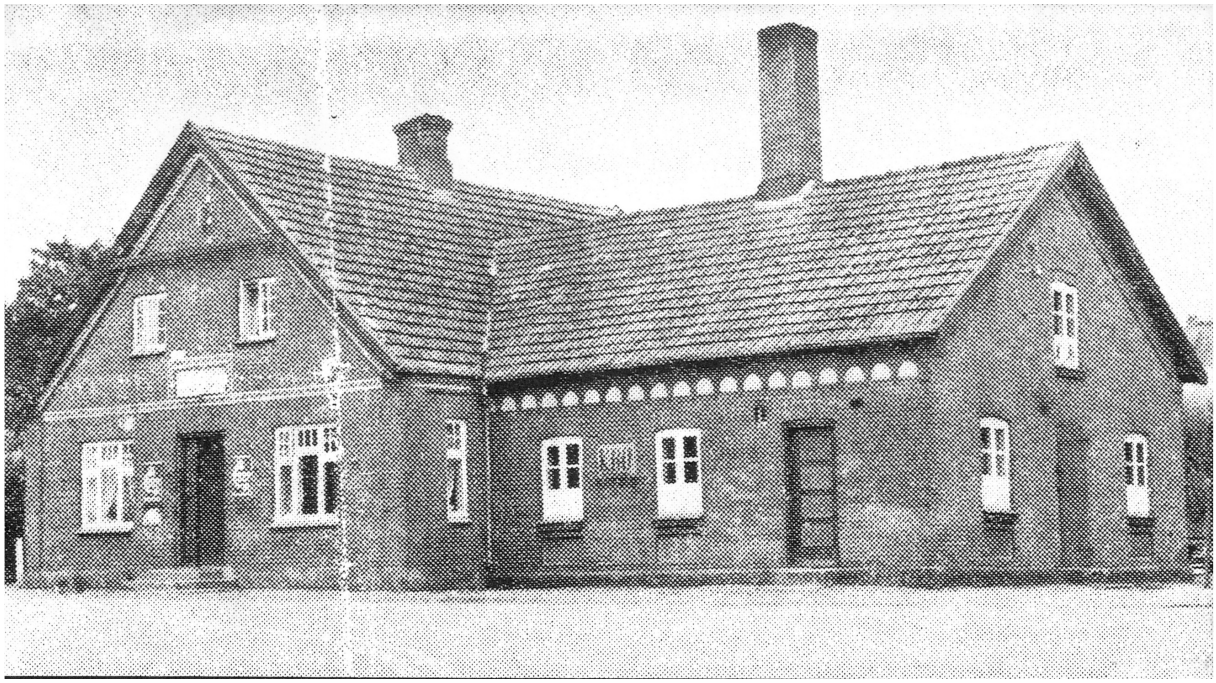

Vejrumbro Kro. I tilbygningen var der bageri, men den blev nedrevet samtidig med vejændringen, som omtales senere.

Samme Peter Thomsen Bering er den første broejer, der også driver krohold. En midlertidig bevilling til at drive værtshus i brohuset udstedes d. 2l. marts 1737 af kong Chr. d. 6.
I flere århundreder havde det voldt besvær at finde herberge for de rejsende. En anvendt, men urimelig overnatningsform, var det såkaldte voldsgæsteri hos præster.
Allerede i 1283 havde Erik Glipping påbudt, at det danske rige skulle forsynes med herberger, men resultatet har været ringe. I hvert fald udsteder de efterfølgende konger, Erik Menved og Valdemar Atterdag, nye forbud mod voldsgæste-

ri. Dronning Margrethe søgte også at løse problemet, nemlig ved at udstede en forordning af 1396, hvori hun befalede, at der som mindstemål skulle være en kro for hver 4. mil. En bestemmel se, som sønnen, Kristoffer af Bayern, ændrede til 2½ mil. Alligevel er det kun et fåtal af kroer, der oprettes i den efterfølgende tid, fordi kro- og herbergsdriften ikke var "en Økonomisk givtig forretning pga., at handelssamkvem og rejselyst var så lidt udviklet.
Men en væsentlig hindring var det ulovlige krohold og den hjemmebrænding af brændevin, der foregik i et så stort omfang, at myndighederne måtte gribe ind ad lovgivningsmagtens vej for at hjælpe beværterfaget.
4.juni 1689 blev der udstedt en forordning indeholdende et forbud mod al brændevinsbrænding på landet undtagen på de privilegerede kroer. Nu kom der et opsving i oprettelsen af landevejskroer, for brændevin var en yndet drik.
Blandt de 218 krobevillinger, udstedt i perioden 1700-1756, var Vejrum kros bevilling af 2l.marts 1737 - idet det 2 allernådigst bevilges ham, Peder Thomsen Bering af Vor Kjøbstad Randers, at oprette et krohold ved den ham tilhørende Weirum Broe, halvanden Miil fra Vor Kjøbstad Wiborg udi Synderlyng Herred." Peder Thomsen Bering får tilladelse til at bygge et velindrettet værtshus på det stykke jord, han har købt i den hensigt at få en beboer til at have opsigt med broen, som han har ladet opbygge af ny. Opsynet skal hindre, at tømmeret ikke atter "af tyvagtiger mennesker skulle bortstjæles, og de rejsende derover være fortræd og hazard undergiven." Han forpligtes til stedse at holde broen i behørig og forsvarlig stand.
Han skal svare 3 rdlr. til amtet om året, men han har ikke ved den lejlighed fået ret til brændevinsbrænding eller Ølbrygning. Tværtimod står der udtrykkeligt i dokumentet, at stedets beboer ingenlunde må understå sig i at brygge øl eller brænde brændevin.
Men det har været vanskeligt for Thomsen Bering at få en mand til at holde opsyn med broen og drive krohuset, fremgår det af den efterfølgende bevilling fra Chr. d. 6. af 25. apr. 1738, "da ingen forlanger Krohold eller Huset til Beboelse, fordi de ere forbundne til at tage Varerne i Vor Kjøbstad Wiborg."

Derfor giver dette nye privilegium bro- og kromanden ret til at nyde et fast vederlag af de rejsende som passerer broen, og som ikke giver brokorn, dvs. bropenge:

af en træ-vogn	1 skilling
af en beslagen Vogn	2 Skilling
af en Caret eller Chaise	4 Skilling
af en Hest eller Stud	½ Skilling

Nu skulle det efterhånden være Økonomisk rentabelt at eje Vejrum bro og Vejrumbro kro. Udover de her nævnte afgifter af folk, der passerer broen, var der de tidligere nævnte faste indtægter, bropengene, som omegnens beboere skulle betale. Ifølge en liste dateret 2.maj 1743 blev der nu af en række beboere i følgende byer og gårde betalt 1 skæppe byg om året eller i alt 25 Tønder og 5 skæppe, dvs. betydeligt mere end opgørelsen fra 1688 viser. Det drejer sig om følgende byer og gårde:
Bjerring by, Seerup, Hesselhusene, Mammen sogn og by, Hesselholt, Nørreå-

hus, Kvolborg, Mørchdal, Brytborre, Trengsel, Korreborg, Dalsgård, Vejrum sogn og by, Bro mølle, Fuglsang, Vejrumholt, Hjermind sogn og by, Taul, Hjorthede sogn og by, Kiellinghøl, Synder Tulstrup, Sløfkrog, Lee sogn og by, Nør Tulstrup, Kolbech, Tapdrup by og sogn, Thisted, Viskum sogn, Lundorph, Thorsager, Over Viskum, Faardahl, Donskøe, Øe, Viskum møller, Ørum by og sogn, Veltz, Hvolbæk, Mollerup, Mejlgård og Nederkokholm i Rødding sogn, Engedal i Vinkel sogn samt Snorsanghus i Mammen sogn.
Hertil kommer så indtægterne fra kroholdet - nu er broejeren også kroejer, og kroværten er brovagt. Årsagen til, at det ikke lykkedes Thomsen Bering at få ret til brændevinsbrænding og ølbrygning i første omgang, har sin forklaring i det forhold, at myndighederne havde oplevet misbrug og derfor påtænkte indskrænkninger jvf. forordningen af 1.febr.1759, der påbød kroholdere ikke at sælge brændevin til de omkringboende bønder.
I Berings bevilling af 21.marts 1737 var dette forhold formuleret således:
" at dette privilegium (til krohold) bortfalder aldeles, hvis omegnens bønder i kroen misbruger tiden til drikkeri." Vi kender jo et eksempel fra litteraturen - Holbergs "Jeppe på Bjerget" fra 1725. De brændevinsdrikkende bønder var et problem, uden at vi her skal komme ind på, hvorfor de drak. I denne forbindelse kan det fortælles, at der fra købmandsforretningen i Vejrumbro i 1901 solgtes 24.000 l brændevin om året.
Det lykkedes da også nu, hvor de økonomiske omstændigheder som krovært og brovagt var blevet noget gunstigere at få en mand til at udøve disse hverv. I 1743 er Thomas Skrædder værtshusmand. Hvor længe vides ikke, men i 1750 hedder Vejrum kro- og bromand Nicolaj Sthefansen, fæstet af grev Scheel til Gl. Estrup. Ifølge fornyet bevilling til at hæve bropenge af 5.maj 1747, hvor Hans Juul overtager denne ret, der 21. juni blev fornyet i sønnen Chresten Juuls navn.

I 1778 afstår Nicolaj Sthefansen sit fæste til fordel for skytten Jesper Madsen på Viskum mod en årlig aftægt, så længe han levede. Fra grev Scheel, Gl. Estrup, havde Hans Juul 13.maj 1750 fået" skøde på Himmestrup og Viskum med tilliggender, dvs. også med Vejrum bro og kro.
Af dette skøde fremgår, at fæsteren af Vejrum brohus ifølge et gavebrev kun svarer ½ afgift, dvs. 20 rigsdaler årligt. Dog må han betale fuld skat af bro og kroholderi. Af et stykke eng i Vejrum Sø, som han også får i fæste, svarer han 2 daler og 4 mark.
Samme Chresten Juul er det, der udsteder fæstebrev til sin skytte Jesper Madsen, født i Batumgård under Viskum gods i 1746. Han bebor kroen fra dec. 1778. Årsagen til, at det bliver skytten Jesper Madsen, som Chresten Juul bortfæster bro og kro til, er, at han har tjent Viskums ejer til dennes fulde tilfredshed - fæstebrevet er en erkendtlighed for god og tro tjeneste: "at ban nu i 15 år har passet min have og mine jagtrettigheder - har opført sig tro, flittig og vel."
Udover bro og brohus var der i fæstet også indeholdt Søholm i Vejrum sø og et stykke opbrudt hede på Vejrum mark ved Thisted skel. Endelig et stykke jord på Vejrum mark. Brokornet og passageafgiften tilfalder fæsteren. En årlig afgift på 2 rigsdaler til fæsteherren bliver Jesper Madsen fritaget for at svare.
Den eneste modydelse er, at han skal have opsyn med Juuls have, hvad angår podning, plantning og såning. Undertiden kan han blive anmodet om at skaffe

vildt; men han er ikke forpligtet til at holde jagthunde af den årsag.
At Jesper Madsen har stået højt i sin herres gunst, beviser det faktum, at han lod opføre 10 nye bindinger til bro/krohuset. Ildebrændsel vil fæsteren blive anvist i skoven, og lyng og tørv får han fra Viskum hede, oplyser fæstebrevet.
Han skal også fungere som opsynsmand ved Vejrum og Thisted skov og krat, og hvis nogen uden tilladelse skærer enten ege eller ris, skal han bringe vedkommende til ejeren af Viskum.
Som i alle andre fæstebreve betones det, at fæsteren skal holde fæstehuset i god stand.
Tidsmæssigt nærmer vi os Stavnsbåndets ophævelse, men alligevel må Chresten Juul af Viskum karakteriseres som en fremsynet mand. I hvert fald er der i fæstebrevet indføjet, at Jesper Madsens eventuelle sønner ikke skal være hæftet til godset, men have fuld frihed til at drive, hvilket håndværk de vil. Sædvanligvis var det kun personer, der var uskikkede til arbejdet ved landbruget, hovedgården ønskede at give godvilligt slip på.
Jesper Madsen får i sit ægteskab med Ane Cathrine Jensdatter 3 sønner:
Mads, født 1781, blev gårdmand i Bjerring.
Jens, født 1784, blev kromand i Vejrum.
Frederik, født 1793, møller i Bro mølle og stamfader til Jespersen-slægten der.
Chresten Juul indfrier sit i fæstebrevet afgivne løfte, idet han d. 8. marts 1788 udsteder frihedspas til Jens Jespersen, dvs. ganske kort tid før Stavnsbåndets ophævelse.
På dette tidspunkt er der ifølge folketællingen af 1787 172 personer i Vejrum by og sogn med Bro mølle, Snigstrup, St. og Ll. Fuglsang, Vejrumholdt og Vejrum brohus. I 1801 er tallet vokset til 219.
I 1806 overtager Jens Jespersen fæstet af kroen, som faderen på det tidspunkt har fraskrevet sig. Han bliver den sidste fæster, for den 12. dec. 1807 får han skøde på den med alle dertil hørende rettigheder. Købesummen er 3000 rigsdaler. I 1812 får han stadfæstelse på at måtte hæve bropenge som sin forgænger.
Selvom Jens Jespersen døde allerede i 1822, 38 år gammel blev hans tid på kroen præget af fremgang og udvidelser. Han var en virksom mand, der købte jord til. I 1809 erhvervede han for 350 rdlr. en parcel fra Kjeldgård i Vejrum, Hugormedal og agre med tilhørende hedelod og kratpart.
Samme år tilkøbte han sig også en parcel fra Søren Nielsens udflyttergård, Bjerregård. Sammen med broderen Frederik fra Bro mølle og gårdmand Anders Nielsen fra Viskum overtog han fra d. 1. maj 1811 til 1. maj 1819 forpagtningen af Viskum Hovedgård, efter at der havde været afholdt offentlig auktion herover på kroen.

I sit korte liv var Jens Jespersen gift to gange:
Først med Karen Jacobsdatter med hvem han fik sønnen Jesper. Efter Karens død giftede han sig i 1818 med Ane Marie Enevoldsen, der var lærerdatter fra Hjermind.
I 1818 var Jens Jespersen også på et hovedstadsbesøg. Der eksisterer nemlig et pas udstedt af politidirektøren i København. Det har følgende ordlyd: "Det vitterliggøres herved, at kromand Jens Jespersen (35 år gl., født i Jylland) taler dansk, er noget høj af vækst og mandig af bygning, har lystbrun haar, blaa Øjne

og en meget frisk farve, agter nu at rejse her fra staden til Randers over land. Min tjenstlige begæring er til alle og enhver, som bemeldte Jens Jespersen maatte forekomme, at de ham paa denne Reise uhindret vil lade passere."
Passet en underskrevet af Hundling, Københavns politikommissær og er betalt med 5 mark.

Ved Jens Jespersens død stod der i Viborg Samler et vers, formodentlig forfattet af Ålum-degnen Niels Pedersen, der var gift med Ane Marie Enevolds søster.

Tanker
i Anledning af Hr. Jens Jespersens Død
i Vejrumbroe sidstafvigte 13de Jan.

Forklarede! Din sidste tunge Strid
Du salig seierrig har overvundet;
thi mildt Guds Faderbud Dig kaldte did,
hvor Du det rette Glædens Hjem har fundet.

Ei længer, ak! Du Gode! vi Dig har;
dog huldt Dit Minde aldrig os forlader;
men stedse os erindre, hvad du var,
som kjærlig Ægtefælle, Ven og Fader.

Og end et Haab ledsager os, som kan
neddæmpe Veemodssukket, Taaren stille.
Vi samles hisset i et bedre Land,
hvor ingen Død os mere skal adskille.

Her er lidt utydelig scanning af
originalen fra Viborg Samler

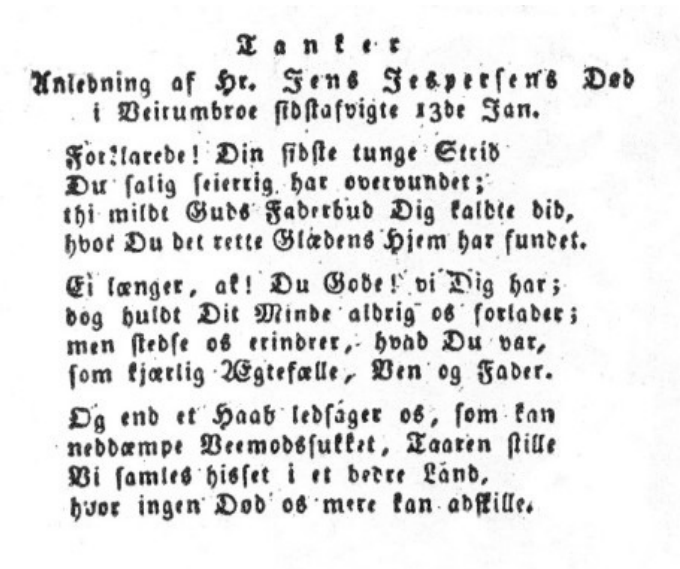

Tanker
Anledning af Hr. Jens Jespersens Død
i Vejrumbroe sidstafvigte 13de Jan.

Forklarede! Din sidste tunge Strid
Du salig seierrig har overvundet;
thi mildt Guds Faderbud Dig kaldte did,
hvor Du det rette Glædens Hjem har fundet.

Ei længer, ak! Du Gode! vi Dig har;
dog huldt Dit Minde aldrig os forlader;
men stedse os erindrer, hvad Du var,
som kjærlig Ægtefælle, Ven og Fader.

Og end et Haab ledsager os, som kan
neddæmpe Veemodssukket, Taaren stille
Vi samles hisset i et bedre Land,
hvor ingen Død os mere kan adskille.

I 1821 havde Frederik d. Sjette efter Jens Jespersens og Hustrus ansøgning og begæring tilladt Ane Marie Enevold at hensidde i uskiftet bo med Jens Jespersens umyndige søn af første ægteskab i tilfælde af, at manden skulle dø først. Denne tilladelse skulle kun stå ved magt, så længe hun forblev i enkestand - og den blev ikke lang for allerede 3/4 år efter mandens død i 1822 indgik hun et nyt ægteskab med landmåler Erik Petersen.
Jens Jespersens søn af første ægteskab, Jesper Jensen flyttede fra kroen og blev senere ejer af Julielund i Vejlby sogn.
Da også Ane Marie Enevolds ægteskab med Erik Petersen forblev barnløst, blev en søsterdatter fra Ålum plejedatter på kroen.
Også Erik Petersen udvidede kroens tilliggender, så dens jorder strakte sig fra Nørreå til Ingstrup.
I 1837 bliver Erik Petersen udnævnt til budfoged for Vejrum sogn - i denne egenskab nyder han fritagelse for skatter og kørsel af sit hartkorn, for så vidt dette i forening med sognefogedens ikke udgør over 8 tønder.
I 1841 får han på ny en bekræftelse på at måtte hæve bropenge. Han dør i l850, og i 1854 udsteder Ane Marie Enevold i henhold til et testamente af 30. dec. 1835, der indeholdt Erik Petersens sidste vilje, et gavebrev, hvorefter kroen, hele hendes efterladte bo og formue efter hendes død skal overgå til plejedatteren Laura Andersen. Hun var forlovet med kommis Jens Hesselberg Sørensen fra Hedemølle i Hjermind, der havde lært handel i Viborg.
Nu kommer der atter en ny tid for kroen - i samfundet sker der store ændringer. I 1856 får Jens Hesselberg Sørensen af Frederik d. 7. bevilling til bropenge, men denne ret ophæves ved lov få år senere, og i 1860 blev kroen og dens privilegier solgt til Viborg Amtsråd for 2000 rigsdaler. Kroens ejer lægger driften om. Nu sælges der jord fra kroen. I 1861 sælges en parcel af den nordre ende af gårdens vestre jordlod.
I 1863 får Jens Hesselberg Sørensen tilladelse til at udstykke sin gårds jorder, så hovedparcellen dog forbliver den største. I l860erne sælger han da også flere parceller. Således i 1863 til husmand Jacob Andersen, der får matt.nr.14 b. Samme år sælger han sammen med Søren Christensen, Anders Pedersen, Jesper Andersen, Anders Nielsen, Anders Christensen, Christen Nielsen og Jens Pedersen en tørvelod i Porsmose til gårdmand Chr. Did. Fre. Christensen. I 1867 sælges yderligere to parceller, matr.nr.14e til husmand Mads Christensen og nr.14d til boelsmand Niels Sørensen.
Jens Hesselberg Sørensen mageskifter også med Thomas Hansen, ejer af Hans Thomasens gård i Vejrum, således at han får et stykke, der ligger syd for landevejen og vest for købmandsgården, mens kromanden får arealet, der er beliggende mellem landevejen og bakkerne.
Men blev Vejrumbrohus' ejendom på denne måde mindre, blev den udvidet på andre felter. I 1854 blev der oprettet en købmandshandel ved kroen og 5 år senere byggedes den gamle købmandsgård med den fornemme hovedbygning og de svungne gavle, der desværre forsvandt i forbindelse med omlægningen af vejen mellem Overviskum og Vejrum.

Jens Hesselberg Sørensen havde mange tillidshverv: Vurderingsmand i Den almindelige Brandkasse, kasserer i Viborg Amts landøkonomiske Forening og en af initiativtagerne til oprettelsen af Thisted mejeri. Han blev da også udnævnt til Dannebrogsmand.
Efter hans død i 1907 blev driften af kroen overtaget af svigersønnen, lærer i Ø Anthon Pedersen Thorsen. Under ham brændte kroens avlsbygninger og den nuværende selvstændigt beliggende krobygning plus en tilbygning med bageri blev opført.

I 1935 overtog den ældste søn, Jens P. Thorsen den gamle kro og købmandsgård. Under ham kom der i 1920 nok en funktion til, idet købmandsforretningen fra det tidspunkt begyndte en forhandling af grovvarer, der blev sejlet op ad åen i en kaag, der blev trukket af en motorbåd.
En og samme person kunne nu forsyne Vejrumbro og omegn - en mand med stor betydning for kommunens drift.
Om udvidelsen med grovvareforhandling fortæller Thorsen:
Bønderne skulle ellers enten til Viborg eller Randers efter foderstoffer. Jeg traf derfor aftale med en mand fra Randers om at fragte foderstoffer op ad åen til Vejrum. Der blev lagt til nede i engen, og her kom bønderne selv ned og hentede varerne på hestevogn.
Desuden var Thorsen kirkeværge og vurderingsmand i Alm. Brand som faderen og bedstefaderen.

Men ved en vejforlægning i 1964 kom bygningerne i vejen - kun kroen og produktionsbygningerne fik lov at bestå - mens bageri og købmandsforretning med den gamle beboelse måtte vige for den nye vej – et gammelt karakteristisk billede fra Vejrum blev brutalt visket ud.

Kroen er i dag lukket og bygget om til privatbolig.

Den å, der i sin tid via broen over den skabte betingelserne for kroens oprettelse,

blev også købmandsgårdens banemand. En østligere forlægning af den vejudvidelse, som nutidens trafik krævede, kunne der ikke være tale om, da bundforholdene her vanskeliggjorde og fordyrede et vejanlæg. En yderligere hindring var, at Fårup-banen absolut ikke ville tillade to overkørsler med 100 meters mellemrum.

redigeret af Inge Lise Møldrup.